

Cuvântul care zidește

NU LIPSI DE LA LITURGHIA EUHARISTICĂ,
PENTRU CĂ EA NU ESTE COMPLETĂ FĂRĂ TINE!

www.parohiaserbanvoda.ro

DE MÂINE ÎNCEPE ȘCOALA!

Cu emoții, multe întrebări și nesiguranță, de mâine, 13 septembrie 2021, copiii noștri încep școala. Alături de părinți și de profesori, elevii participă, pentru a doua oară consecutiv, la deschiderea noului an școlar în condițiile unei pandemii care pare că nu se mai sfârșește.

Cu toate asigurările ministrului învățământului că școala se va desfășura până la o rată de infectare de 6 % cu prezența fizică a elevilor la școală, ne vine greu să nu luăm aminte la evenimentele care au făcut ca participarea la cursuri a elevilor în anul școlar precedent să nu depășească câteva săptămâni în mai nici o regiune din țară.

Cu măști, cu echipele mobile de vaccinare în școli, sub aceste auspicii încep anul școlar copiii. Surprize multe încă îi așteaptă pe părinți și pe copii. Credem însă că lunile și anii care au trecut i-au înțeleptit atât pe părinți, cât și pe profesori și aceștia vor găsi metodele cele mai bune pentru ca elevii să beneficieze de un proces didactic apropiat de cel firesc.

Nădăjduiesc ca în acest an să nu se continue veșnica „reformă” a învățământului, pornind de la schimbarea iară și iară a programei, adăugarea altor pseudo-discipline în programa elevilor în dauna disciplinelor consolidate și obligatorii. Ajungem astfel la o diluare a învățământului în general și la încărcarea programei cu lucruri inutile. Istoria - în special istoria României - geografia și limba și literatura română, de exemplu, se transformă încet-încet în niște biete schițe a ceea ce ar trebuie să fie aceste materii, discipline de cultură generală și națională, care ne învață cine suntem și cum am trecut peste pragurile istoriei de-a lungul timpului.

Și iarăși sperăm ca „educația sanitară” să nu migreze spre o educație sexuală ideologizantă, căci am aflat ce li se pregătește copiilor noștri, atentând atât la inocența și puritatea lor, cât și mergând pe o manipulare a conștiințelor încă fragede ale elevilor. E timpul să veghem la educația lor, să luăm atitudine atunci când sesizăm un derapaj nepermis în inocularea unor principii de viață dincolo de limita moralei și a bunului simț.

Fără un învățământ serios, de calitate, nu putem să sperăm că viața noastră și a copiilor noștri va putea fi la cotele puțin acceptabile azi și în viitorul mai mult sau mai puțin apropiat.

Educația începe cu cei șapte ani de-acasă și nu se termină niciodată. Continuă cu anii de școală, cu trecerea de examene și obținerea de diplome. Cu toate acestea nu numai copiii învață de la părinți și profesori, ci există și un flux de învățăminte de la copii și învățăcei către părinți și dascăli, un fel de educație inversă.

Pe de altă parte educația te înarmează cu cunoștințele necesare și-ți formează o structură comportamentală care, împreună, te fac capabil să parcurgi în condiții cât mai bune un drum în viață. Cel propriu. Iar educația este o condiție pentru toată viața. La început, ea pune temelia piramidei de cunoștințe necesare, și de aceea în copilărie și la tinerețe i se și alocă mai mult timp, fizic și spiritual. La început te educă alții - familia și profesorii -, apoi, dacă educația a fost temeinică, corectă și morală, în virtutea acestei prime educații, continui să te

educi singur, să adaugi și să sporești.

În domeniul religios există mai multe niveluri de necesitate a unei educații. Unul, de nerefuzat, este cel de cultură generală, pentru că omul este o ființă comunitară și culturală. Iar religia este prin definiție comunitară, temeiul ei ultim este iubirea, comunicarea născând practic și implicit, cultură. Dar educația religioasă nu-și atinge deplin scopul decât dacă ajunge la credință, care este esența rostului ei.

Ca întotdeauna, ne dorim o bună colaborare între familie, școală și Biserică. Numai bazându-ne pe acestea, pe acțiunea lor comună, echilibrată și plină de har vom putea crește copiii, oameni minunați în devenire. Le dorim tuturor un an binecuvântat, curaj, credință și înțelepciune.

Și dacă mai ieri începeam anul bisericesc cu prima sărbătoare mare, a Nașterii Maicii Domnului, s-o chemăm pe Maica noastră, a tuturor să ne îndrume în acest an copiii și să ne-a dea tuturor înțelepciunea cea de Sus. ❀

Maria Buleu

SFÂNTUL CUVIOS IOAN DE LA PRISLOP

Îngerul nevoițelor pe umeri luându-l, lui Hristos ai urmat Cuvioase Ioane.
În peșteră nevoindu-te, cu răceala pietrei te-ai împrietenit și podoabă pustniciei ai dobândit.
Pentru aceasta în cântări te laudăm zicând: Bucură-te, Precuvioase Părinte Ioane,
lauda Prislopului. (Condacul Sfântului Ioan de la Prislop)

În decursul existenței sale de șase veacuri, mănăstirea Prislop a îndeplinit un însemnat rol cultural-bisericesc în viața românilor transilvăneni. Aici se pare că s-a retras, spre sfârșitul vieții, însuși Sfântul Nicodim de la Tismana și a copiat cunoscutul Tetraevanghel slavon din 1404-1405, unul din marile valori ale patrimoniului cultural-artistic al țării noastre.

De aici s-au ridicat doi vrednici ierarhi ai Transilvaniei: mitropolitul Ioan din Alba Iulia - fost egumen - care a păstorit în zilele de glorie ale lui Mihai Viteazul, și episcopul Teofil de la Vad, dar poate și alții, pe care nu îi cunoaștem. În veacurile XVII-XVIII, Prislopul avea o școală în care se pregăteau „dieci”, candidați la treapta preoției. Iar pe la mijlocul veacului al XVIII-lea, tot din obștea Prislopului s-au ridicat unii apărători ai credinței ortodoxe în fața încercărilor de atragere a călugărilor de aici la uniație.

Mai presus de toate însă, Prislopul a îndeplinit, de la începuturile sale și până azi, un rol de seamă în întărirea vieții duhovnicești din Țara Hațegului, de pe valea Streiului și din „țara pădurenilor”, situate în apropierea ei.

Dar, de trecutul mănăstirii se leagă și amintirea unui sfânt. Se spune că un tânăr cu numele Ioan, din satul Silvașul de Sus - în hotarul căruia se află și mănăstirea - și-a părăsit casa părintească, s-a închinoviat în obștea călugărilor de la Prislop, ducând o viață aleasă de rugăciune, împletită cu muncă și săvârșirea de fapte bune.

După un număr de ani, dorind să ducă o viață și mai liniștită, retrasă cu totul de lume, și-a găsit un loc, ca la 500 m de mănăstire, pe malul prăpăstios al râului Slivuț, unde și-a săpat singur, cu mari nevoițe, o chilie în piatră, cunoscută până azi sub numele de „chilia sau casa sfântului”.

Aici și-a trăit restul zilelor, în neîncetate rugăciuni și ajunări, întocmai ca marii nevoitori întru cele duhovnicești din primele veacuri creștine. Dar a fost voia lui Dumnezeu ca viața lui îmbunătățită să se sfârșească prea devreme. Spune tradiția populară că, pe când își făcea o fereastră la chilia lui, doi vânători de pe versantul celălalt al prăpastiei l-au împușcat, fără să știe

cine era. Așa s-a săvârșit din viață cuviosul sihastru sau „sfântul” Ioan de la Prislop.

Poporul dreptcredincios l-a socotit sfânt încă din timpul vieții sale, iar dupăuciderea lui, această credință s-a întărit și mai mult. Vestea despre viața sa aleasă și mai ales despre moartea lui tragică a ajuns până peste munți, în Țara Românească, de unde au venit câțiva cuvioși călugări, care i-au cerut trupul de la rude, ducându-l într-una din mănăstirile de acolo.

Tradiția pe care am consemnat-o mai sus, cunoscută până azi în regiunea respectivă, era menționată încă din a doua jumătate a veacului al XVIII-lea de acea cronică în versuri intitulată „Plângerea sfintei mănăstiri a Silvașului, din eparhia Hațegului, din Prislop”, scrisă de ieromonahul Efrem.

Presupunem că acest cuvios a trăit în veacul al XV-lea sau în prima jumătate a celui de al XVI-lea. În orice caz, el nu trebuie confundat cu egumenul Ioan, care a cârmuit mănăstirea în a doua jumătate a veacului al XVI-lea, iar în 1585 a fost ales mitropolit al Transilvaniei, cu scaunul în Alba Iulia, păstorind până către anul 1605.

Să piară toate ale noastre, dar să păzim poruncile lui Dumnezeu

La chilii, starețul Paisie (n.r. - Cuv. Paisie de la Neamț) cerea călugărilor să facă trei lucruri: să citească cuvintele Sfinților Părinți, să practice rugăciunea minții și, după putere, să facă adesea metanii cu lacrimi.

Mărturisirea gândurilor către duhovnici o considera marele stareț temelia vieții duhovnicești și nădejdea mântuirii pentru toți. De aceea porunca fraților, mai ales celor începători, să se mărturisească în fiecare seară la duhovnicilor.

Dacă vreunul dintre călugări, din lucrarea vrăjmașului, nu voia să-l ierte pe fratele său până seara, starețul îl îndepărta din sobor, îl oprea să zică Tatăl nostru și nu-l lăsa nici pe pragul bisericii să pășească, până nu se smerea și-și cerea iertare.

Dacă la săvârșirea vreunui lucru se călca vreo poruncă dumnezeiască,

Sfântul Ioan de la Prislop a fost, este și va fi - pentru credincioșii din părțile Hațegului și Hunedoarei, cât și pentru tot omul ce caută mântuirea - o pildă vie de sfințenie, iar chilia lui rămâne mereu un loc de pelerinaj și de reculegere sufletească pentru toți cei ce caută cuvânt de mângâiere și de întărire în locurile de mare frumusețe naturală ale Prislopului, în care au trăit atâția cuvioși călugări cu viață aleasă și bineplăcută lui Dumnezeu.

Acestea au fost motivele pentru care a fost canonizat oficial, prin hotărârea sinodală din 20 iunie 1992. Pomenirea lui se face în ziua de 13 septembrie, el fiind înscris în sinaxar și în calendarele noastre bisericești. ❖

starețul porunca să se părăsească lucrul acela, decât să supere cu ceva pe Dumnezeu.

Se spunea despre starețul Paisie că permanent era ocupat cu frățimea și ușile chiliei lui nu se închideau până la ceasul nouă seara. Unii ieșeau și alții intrau. Pe unii îi mângâia, iar cu alții se bucura.

Spunea unul din ucenicii săi, zicând: „Treizeci de ani am trăit pe lângă dânsul și nu l-am văzut niciodată întristându-se pentru nevoile materiale. El numai atunci se întrista tare, când vedea călcându-se vreo poruncă dumnezeiască, și mai ales de bunăvoie. Că sufletul său și-l punea pentru cea mai mică poruncă a Stăpânului”. De multe ori zicea starețul:

– Să piară toate ale noastre, să piară și trupul nostru, dar să păzim poruncile lui Dumnezeu și, cu dânsese, sufletele noastre! (Arhimandrit Ioanichie Bălan, *Patericul românesc*) ❖

PĂRINTELE CRISTIAN FILIUȚĂ A FOST HIROTONIT ÎNTRU PREOT

„Vrednic este!”

Un moment îndelung așteptat, plin de emoție și de noi speranțe, de bucurie pentru toți cei care îl cunoaștem pe părintele Cristian Filiuță, dar mai ales pentru cei apropiați și pentru distinsa sa familie. Menționăm în mod special participarea la slujbă a preoților Dinu Pompiliu, Eugen Moraru, Ionuț Simion, a psalților Marian Știrbei și Sebastian Heltianu și a câtorva enoriași ai parohiei Șerban Vodă.

Îl știm de foarte mulți ani pe părintele diacon Cristian Filiuță. Cu discreție, cu multă răbdare și credință, și-a clădit în egală măsură o cultură teologică înaltă, o familie frumoasă și unită, dar și o activitate pastoral susținută, mai ales în rândul tinerilor. Pe aceștia din urmă i-a iubit și le-a fost alături - în serile duhovnicești mai ales - dar și în pelerinaje în țară și în străinătate. Mulți tineri s-au apropiat de biserică prin cuvântul și îndrumarea părintelui Cristian Filiuță.

După mulți ani de diaconie – s-au împlinit la 1 august 2021 unsprezece ani de ucenicie în parohia noastră – iată că se împlinește rostul pe care fiecare absolvent al Facultății de Teologie, hirotonit în prima treaptă a slujirii preoțești, îl așteaptă: hirotonia întru preot!

Credem cu toții că va fi vrednic de această chemare, iar misiunea sa pastorală va aduce în biserică și la Hristos mulți credincioși, care au nevoie mai mult ca nicodată de ajutor și îndrumare în această lume atât de tulburată, de nestatornică în credință și plină de ispită și răutăți. N-avem nici-o îndoială că soția, doamna Elena Mădălina Filiuță, va fi o bună preoteasă, sprijin de nădejde al părintelui Filiuță în greaua sa misiune și-i va fi sfătuitor pe măsură. Le urăm viață lungă, cu sănătate și putere de muncă și de jertfă în cea mai frumoasă chemare pe care Domnul poate s-o facă omului! Iar binecuvântările Domnului să se întoarcă înzecite la părintele și familia sa și la păstoriții preotului Cristian Filiuță.

Să ne trăiți întru mulți și rodnici ani!

Preasfințitul Părinte Timotei Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, a săvârșit sâmbătă, 28 august 2021, Sfânta Liturghie la Mănăstirea Radu Vodă din București, în cadrul căreia l-a hirotonit întru preot pe diaconul Cristian Filiuță de la Parohia Șerban Vodă, pe seama Parohiei Militari 3 - Sfântul Ioan Botezătorul din Capitală.

Câteva reperi biografice

Părintele Cristian Filiuță s-a născut în București, în data de 12 iulie 1983, din părinții Anton și Vasilica Filiuță (†2014), având un frate mai mic, Simon-Adrian Filiuță.

Copilăria și-a petrecut-o în orasul Rîmnicu Sărat, jud. Buzău, unde a și urmat primele opt clase la Școala Generală nr. 5, în perioada 1990-1998. De mic a frecventat slujbele bisericii Sf. Cuv Parascheva din oraș, împreună cu părinții și fratele lui, iar ulterior, în perioada studiilor liceale, slujbele bisericii Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil, având ca prim model de slujire și trăire duhovnicească pe vrednicul de pomenire, PC Pr. Preda Nicolae (†2012).

Provine dintr-o familie cu o veche tradiție preoțească, fiind unul din nepoții părintelui arhimandrit Ambrozie Filiuță (†2013), fost Mare Eclesiarh al Catedralei patriarhale din București, între anii 1961-1963 (bunicul din partea tatălui a fost văr primar cu părintele Ambrozie; acesta din urmă i-a fost rudă episcopului Grigorie Leu, episcopul Hușilor).

Între anii 1998-2003, părintele Cristian urmează cursurile Seminarului Teologic Ortodox „Chesarie Episcopul” din Buzău; în anul 2003 este admis la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București, pe care a absolvit-o în anul 2007, în urma examenului de licență cu media 9,85.

Modernizarea Bisericii?

„ROSTUL BISERICII nu este acela de a se adapta societății și evoluțiilor ei, ci de a fi lumina lumii, pentru ca omul să facă experiența vieții eterne în hotarele mărginite ale vieții pământești.

„Modernizare Bisericii pe care o întâlnim în concepția unor intelectuali, se explică prin dorința lor de a se mântui prin cultură, deși în afară de Hristos și de Biserică nu există altă perspectivă decât moartea. Cultura nu are valoare soteriologică, fiindcă Ortodoxia nu se lasă robită de secularizare și nu răspunde la comenzi terestre.” ❖

În anul 2007 participă la examenul de admitere la cursurile de Masterat, secția „Pastorație și viață liturgică”, iar în anul 2009 depune lucrarea de disertație cu titlul: „Activitatea pastorală a preotului astăzi”, sub îndrumarea științifică a Pr. Prof. Dr. Nicolae Necula, în urma căreia obține diploma de Master.

Pe 10 mai 2009 se căsătorește cu Elena Mădălina Dinu, din București, fiica preotului Pompiliu Dinu și a presbiterii Lolica Dinu, iar în martie 2010 li se naște primul copil, Ioana Filiuță. În aprilie 2015, vine pe lume alt dar de la Dumnezeu, cel de-al doilea copil, Ștefan Filiuță.

În anul 2010, pe 29 iulie, este hirotonit în treapta diaconiei, pe seama Bisericii Adormirea Maicii Domnului-Șerban Vodă, de către PS Părinte Varsanufie Prahoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

În aprilie 2014 obține titlul de doctor în Filosofie la Institutul de Filosofie și Psihologie Constantin Rădulescu-Motru al Academiei Române în urma susținerii tezei de doctorat: „Persoană și personalitate, în filosofia lui Constantin Rădulescu-Motru”, iar în martie 2015 obține titlul de doctor în Teologie la Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea Ovidius din Constanța, cu teza de doctorat „Omul și cosmosul, de la armonie la perfecțiune. Argumentarea învățăturii patristice răsăritene (secolele II-VIII)”. ❖

Pr. Prof. D. Popescu

PĂRINTELE SOFIAN, UN BĂTRÂN DUPĂ CHIPUL CELOR DIN PATERIC

Pe duhovnicul Bucureștilor, părintele Sofian Boghiu, l-am cunoscut acum aproape 30 de ani, în Săptămâna Pătimirilor din anul 1992.

Ajunsesem în Joia Mare, pe 23 aprilie, de ziua Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, Purtătorul de biruință, căutându-mi un duhovnic. Din acea zi, vreme de șapte ani,

l-am avut duhovnic pe părintele Adrian Făgețeanu.

Și tot atâția ani am venit la slujbe la Mănăstirea Antim.

Aici, alături de părintele Adrian Făgețeanu, l-am descoperit pe părintele Sofian Boghiu. Era o lumină, la chip și în învățătura sa, blând, răbdător, drept și bun. Părea un înger în această lume grăbită să se realizeze material. Cu siguranță, dacă astăzi ar mai fi printre noi, slujind lui Dumnezeu și oamenilor așa cum numai el o făcea, am realiza cu mai multă putere cât de departe suntem de o viață trăită în Hristos și cât de îmbunătățiți erau călugării vremurilor trecute.

Frumusețea sufletului său, apropiat de Mântuitorul, ne-a lăsat-o în zeci de fresce de pe pereții unor biserici din țară și din lume. Pictor de frumos și adevăr, a îndrumat mii de fii duhovnicești care și astăzi sunt la rândul lor lumină în familiile și parohiile lor.

Să nu uităm că părintele a făcut parte din grupul Rugul Aprins și pe acest motiv a ajuns în temnițele comuniste. Cu rugăciunea lui Iisus în minte și în inimă.

Dumnezeu să ne mai dea asemenea duhovnici, iar noi să le urmăm smerenia, jertfa și ascultarea.

S-a scris foarte mult despre părintele Sofian Boghiu. Descoperiți-l și veți primi prin el hrana duhovnicească și întărirea de care aveți nevoie, mai ales în aceste vremuri de adâncă secularizare și înstrăinare.

Viața părintelui Sofian Boghiu

Născut la 7 octombrie 1912, în comuna Cucuonești-Vechi, jud. Bălți, al treilea copil al unei familii de țărani credincioși, a primit la botez numele Serghei. La vârsta de 14 ani, la Schitul Rughi, jud. Soroca, intră ca frate de mănăstire. Doi ani mai târziu se înscrie la școala de cântăreți bisericești din Mănăstirea Dobrușa, după absolvirea căreia, în toamna anului 1932, este trimis la Seminarul monahal de la Mănăstirea Cernica, unde îi va avea printre colegi pe Patriarhul Teoctist, pe Gherasim Cristea, Episcopul Râmnicului, și pe Arhim. Grigorie Băbuș.

La 25 decembrie 1937 îmbracă haina monahală la Mănăstirea Dobrușa, primind numele de Sofian. Doi ani mai târziu, la 6 august 1939, este hirotonit diacon de către Episcopul Hotinului, Tit

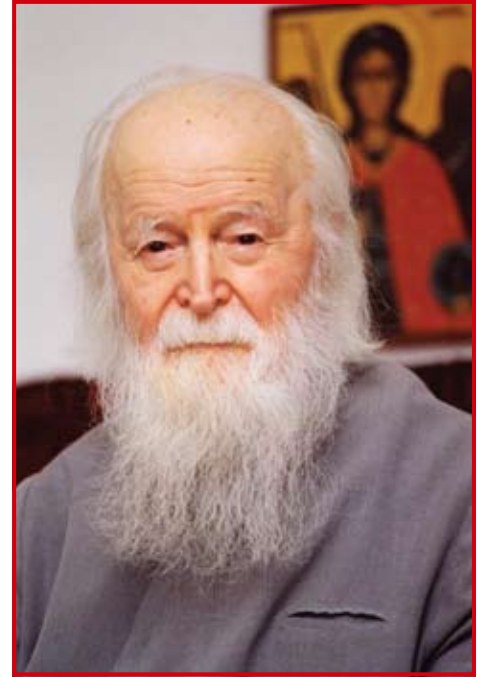
Simedrea, în Catedrala din Bălți. În anul 1940, după absolvirea seminarului, se reîntoarce la Mănăstirea Dobrușa, dar ocuparea Basarabiei de către ruși îl poartă pe drumul refugiului, alături de starețul său și ceilalți călugări din obște, găsindu-și loc de așezare la Mănăstirea Căldărușani. În toamna lui 1940 se înscrie la Academia de Belle Arte din București, secția Artă Decorativă, devenind la absolvirea ei, în 1945, pictor licențiat. Între 1942-1946, urmează cursurile Facultății de Teologie, obținând licența cu lucrarea „Chipul Mântuitorului în iconografie”.

La 15 noiembrie 1945 este hirotonit preot la Mănăstirea Antim. În vara lui 1958, este arestat și închis, împreună cu alți 16 intelectuali, clerici și mireni, din cadrul mișcării spirituale „Rugul Aprins”. Părintele Sofian cunoștea bine nu numai Filocalia, dar și tâlcuirile ei adânci, din scrierile marilor duhovnici ruși Ignatie Briancianinov, Teofan Zăvorâtul, Ioan de Kronstadt, pe care le răspânda în copii dactilografiate ori scrise de mâna credincioșilor de la Antim încă din primii ani ai stăreției sale (1950-1955).

Între 1958 - 1964 este deținut politic fiind condamnat la 15 ani de muncă silnică. Despre acei ani declara mai apoi: „Dacă pot zice așa, mie mi-a plăcut în închisoare [...] Era bine acolo. Mult mai bine decât aici, în așa-zisa noastră libertate. Te puteai concentra. Nimic nu te distrăgea de la Dumnezeu. Pe când afară... câte probleme!”

Deși numele părintelui Sofian se leagă de cel al Mănăstirii Antim, multe alte lăcașuri din țară și din străinătate poartă prin veac urma mâinilor sale, cu a căror smerită trudă le-a împodobit, căutând fără încetare Chipul de frumusețe și lumina Mântuitorului. Schitul Darvari (1964 și 1993), Măn. Agapia (1970), Măn. Deir-El-Harf – Liban (1971), Măn. Radu-Vodă – București (1973), Catedrala din Homs – Siria (1978), Biserica din Hama – Siria (1979) (n.r.-azi avariate, incendiate, distruse) sunt doar câteva din locașurile în care îl putem afla pe părintele Sofian.

Blând și smerit, arzând drept ca o lumânare în fața noianului de suferințe,

și-a purtat Crucea cu răbdare și supunere, biruind vitregiile și prigoana, pentru a se înălța la ceruri de ziua ei. Nu știu dacă părintele Sofian a aflat până la urmă Chipul Domnului. Dar știu că această neîncetată căutare ne-a lăsat pe noi să zărim în fuga timpului, încă din viața aceasta, Chipul Sfințeniei. (C. G.)

În dimineața zilei de 14 septembrie 2002, ziua Înălțării Sfintei Cruci, starețul Mănăstirii Antim, părintele Arhimandrit Sofian Boghiu, a fost chemat la Domnul. „Părintele Sofian a plecat la Cer” – scria pe atunci Mitropolitul Olteniei, Teofan. „Împărăția cea de sus se îmbogățește cu un pământean. Pământul, în logica lumii, este mai sărac cu un om ceresc. Omenirea, în logica credinței, devine mai bogată, căci, acolo sus, un rod al ei, găsindu-și odihna, se ostenește în rugăciune pentru oameni”. I se mai spunea și „duhovnicul Bucureștilor”. Neîndoielnic, părintele Sofian a făcut parte din acel șir neîntrerupt de stareți ai Bisericii Ortodoxe Române care, asemenea bătrânilor înțelepți ai Patericului, a vegheat la transmiterea învățăturii și căilor îndumnezeirii omului. (Informații - sofianboghiu.blogspot.ro)

«Omul – spunea părintele Sofian Boghiu - nu este făcut de Dumnezeu numai pentru această lume a pământului. Ci această lume este pentru noi numai un câmp de luptă, un stadion de încercare a puterilor sufletești și trupești, din care creștinul – făcând bine și răspândind lumină în jurul lui – încearcă să iasă biruitor pentru ca să merite premiul, adică fericirea vieții viitoare și nesfârșite.» ❀

Maria Buleu

Supliment redactat de Maria Buleu, teolog